

OSZK

1965 JUN 2 9

HÍRADÓ

Canto: I. lebelles

773

malmas
voli nek
em vilag
ra früter
nem, mer
mar kövel
erem veg
lö ki ma
lasom.

Mi hatina volt nekem vi
lagra früter nem, na sly veletlenül
tule meg köll valnom.

E letem semten vragrosmiben,
lesten ez vilagból altal költörösem.

Itson sly veletlenül ciretem el
sogyör, hírelkedettedet nekem.
194. slyretet.

Kien ar en hűvem hűriten el

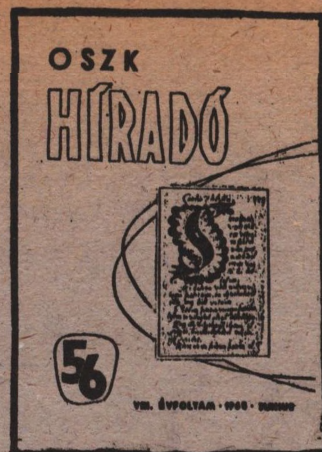

VIII. ÉVFOLYAM · 1965 · JUNIUS

T a r t a l o m

A történettudományi kutatók igényei és könyvtárunk szolgáltatásai. (BENDA Kálmán előadása, BERLÁSZ Jenő és KEMÉNY G.Gábor korreferátuma.) -----	121
Könyvtárunk kollégiumának munkájáról -----	126
Személyi hírek és változások -----	126
Munkatervünk időszaki ellenőrzéséről -----	126
Hírek -----	128
BORSA Gedeon: Irodalomtörténészek könyvtárunk szakkatalógusáról -----	130
KELECSÉNYI Gábor: Kísérlet osztócedulák bevezetésére a szakkatalógus történelmi szakjában -----	131
SOMKUTI Gabriella: Olvasóforgalmi felmérés a Hirlaptárban -----	135
Adalékok könyvtárunk nevééről szóló vitához (V.A.) -----	138
Az Új Könyvek első háromnegyed esztendeje ---	139
Vándorgyűlés - árvíz - havasok (R.M.) -----	140
SOMKUTI Gabriella: Lengyelországban jártunk -	142
Munkánkról, megbeszéléseinkről, rendezvényeinkről -----	145
AMBRUS Jánosné: Látogatás az új munkabrigádoknál -----	146
A keszthelyi és zirci nyári üdülési lehetőségekről -----	147
Ami az előző számokból kimaradt -----	147

Borítófedélen részlet
Szentsei György kéziratos daloskönyvéből
(XVII. sz.)

Az
Országos Széchényi Könyvtár
Pártszervezetének és
Szakszervezeti Bizottságának
lapja

Szerkesztő Bizottság:

Horváth Viktor, Ónódy Miklós,
Óvári Sándor, Papp István,
Somkuti Gabriella

Fel.szerkesztő és kiadó:

Horváth Viktor

Szerkesztők:

Papp István
Somkuti Gabriella

Kiadja az Országos Széchényi
Könyvtár Szakszervezeti Bi-
zottsága, Budapest VIII. Mu-
zeum körút 14/16 -----

Országos Széchényi Könyvtár
házi sokszorosítása
Budapest VIII. Muzeum utca 3

Lapzártá: 1965. június 10.

A
történettudományi kutatók igényei
és könyvtárunk szolgáltatásai

Ebből a tárgykörből szervezett szakszervezetünk máj.15-én - szakmai továbbképzése keretében - egy igényes és érdekes megbeszélést Benda Kálmán, a Történettudományi Intézet munkatársának részvételével. Előadásának korreferensei Berlász Jenő és Kemény G.Gábor, könyvtárunk munkatársai voltak.

Az előadás és a megbeszélés ismertetését Spiráné, Lengyel Márta tolmácsolásában adjuk.

*

Előadása bevezető részében Benda Kálmán a magyar történészek jelenlegi legfontosabb kutatási feladatairól tájékoztatta a megjelenteket. Elsősorban az egyetemi magyar történeti tankönyv hátralévő köteteknek tető alá hozását emlitette, majd beszámolt a tervezett tizkötetes összefoglaló magyar történeti kézikönyv előkészületeiről s végül számos monografikus kutatás során tisztázandó kérdést ismertetett. Előadása második részében pedig azokról a tapasztalatokról szólt szellemesen és tanulságosan, amelyeket kutatásai során könyvtárunkban szerzett, s ezekből megfontolásra érdemes következtetéseket vont le.

Véleménye szerint könyvtárunknak nagyobb teljességre kell törekednie a hungarika-anyag beszerzése tekintetében. Különösen az iskolai értesítőknél, évkönyveknek és különféle egyházi jellegű sorozatoknak az összegyűjtésére hívta fel a figyelmet, melyek közül főleg a régebbiek sok tudományos cikket tartalmaznak, hozzájuk férközni viszont olykor csak valóságos hajtóvadászat árán tudott. Felemlített néhány olyan külföldön megjelent könyvet is, amelyek - mint azt a Rákóczi-szabadságharc diplomáciájára vonatkozó anyaggyűjtése során tapasztalta - nincsenek meg könyvtárunkban. Ezek a művek ugyanis címük alapján nem árulják el, hogy magyar vonatkozásuk, de ténylegesen számottevő magyar történeti forrásokat tartalmaznak. Igényként jelölte meg a magyar szerzők külföldi periodikákban megjelent cikkeinek a begyűjtését az ezekről készítendő katalógus-cédulákon az eredeti magyar címekre való utalást is (mert - s erre megint példákat hozott fel - az idegen nyelvre fordított címek sokszor olyan mértékben térnek el a magyar eredetitől, hogy szinte csak a véletlen segítségével azonosíthatók). Felvetette végül a kurrens hungarika-tájékoztatás bővítésének a szükségességét - folyóirat-cikkek és recenziók vonatkozásában is.

Javaslatot tett a kéziratári-folyosón elhelyezett segédkönyvtár bővítésére is, különösen a magyar nyomdatörténeti és genealógiai anyag vonatkozásában. Elmondotta, hogy a török-kor német hírlapirodalmának a feldolgozása során ebben a kézikönyvtárban szinte hiánytalanul megtalálta az egyetemes nyomdatörténeti irodalmat, a hasonló magyar anyaghoz viszont zömmel csak az olvasóteremben juthatott.

Ugyanilyen nehézséget okozott számára a magyar jakobinusokról készített forrásgyűjteményéhez szükséges életrajzi adatok összeszedése, mert a genealógiai irodalom (amelyet pedig nemzeti életrajzi lexikon hiányában - s ezt az írókról rendelkezésre álló nagyszerű lexikonok semmiképpen sem pótolhatják - a kutató nem nélkülözhet) nincs kellő mértékben felállítva a kézikönyvtárban.

A katalógusainkról szólva: történeti vonatkozásban helyesnek tartaná a szak-katalógus részletesebb bontását. Jakobinus-kutatásai során szerzett tapasztalatai alapján kérte a szabadkőműves-irodalom gondosab szakrendi nyilvántartását, mert ezt az anyagot álneves szerzői és jelképes címei miatt a betürendes katalógusban szinte lehetetlen megközelíteni. Javasolta, hogy a könyvtár - ha van erre lehetősége - állítson fel nyomtatási hely szerinti katalógust is, amely különösen a nyomdatörténetészek számára jelentene alapvető kutatási bázist. Nagy segítséget nyújtana az életrajzi jellegű kutatásokhoz a Bibliothèque Nationale példájára felállítandó külön életrajzi-katalógus, amely számontartaná a folyóiratokban megjelent életrajzi tanulmányokat s az érintett személyek cikkeit is. Ennek hiányában ugyanis a kutatóknak - s ő mint a Neue Österreichische Biographie magyar munkatársa sok keserves tapasztalatot szerzett ezen a téren - az egyes személyekre vonatkozó irodalom összekeresése nagy nehézséget okoz, sokszor egész folyóirat-kötegek átnézésére kényszerülnek. Kérdésként vetette fel, nem készíthetne-e a Széchényi Könyvtár a fontosabb régebbi folyóiratokról visszamenően cikk-katalógust.

A hírlapok vonatkozásában szívesen látna a kutató olyan nyilvántartást is, amely tartalmazná a lapok címét, kiadási helyét, az indulás és megszűnés dátumát, s amely feltüntetné a szerkesztőváltásokat is. Ezek az adatok ugyanis a katalógus-cédulákról - ha a kérdéses lap nincs meg hiánytalanul az OSzK-ban - nem állapíthatók meg.

A kéziratárat illetően elismeréssel szólt egyrészt a levélanyag nyilvántartásáról, másrészt a magyar nyelvű kötetes kéziratok sokszorosított jegyzékéről, amely utóbbi, a kolligátumok egyes tételeit egyenként felsorolva, kitűnő eligazítást nyújt az anyagban. Kérte, hogy a kéziratár anyagának egészéről minél előbb készítsenek a magyar anyagéhoz hasonló mutatót, lehetőleg nyomtatásban. (A történészek a Magyar Országgyűlési Emlékek folyamatban lévő anyaggyűjtésénél különösen a latin nyelvű anyagnak ezt a részletes feltárását hiányolják.)

A technikai problémák felsorolása után tért ki a könyvtárosok tudományos munkáját illető kérdésekre is. Ugy gondolja - mondotta -, hogy a könyvekkel közvetlen kapcsolatban élő könyvtárosok elsősorban a történetkutatók által különösen elhanyagolt művelődéstörténet egyes jelenségeinek a feldolgozásával tehetnének jelentős szolgálatot az egyetemes és a magyar történetírásnak.

Kemény G. Gábor hozzászólása bevezetőjeként azt hangsúlyozta, hogy ez a megbeszélés egy újabb lépés annak a kapcsolatnak a megszilárdításában, melynek előző állomása az Országos Széchényi Könyvtár és a Történettudományi Intézet közötti (az OSzK Híradóban közölt) levélváltás volt könyvtárunk szakkönyvtári funkciójával kapcsolatosan.

E kapcsolat továbbfejlesztése nem kis mértékben múlik azon, miben tudja támogatni az Intézet, szélesebben a magyar történész-társadalom a könyvtár kezdeményezéseit, valamint azon, hogy milyen igényeket támasztanak a történészek a könyvtárral kapcsolatban. Felvetette, hogy a Történettudományi Intézet történettudományi kézikönyvtárunk befejező részében nyújthatna szakmai segítséget az ottani dokumentáció során felmerülő magyar vonatkozású történeti munkák, folyóiratok, sőt az egyes tanulmányok és cikkek címeinek rendszeres közlésével. Véleménye szerint a szakkatalógus nagybbréví bontására vonatkozó történészi igény könyvtárunk részéről nem ütközne akadályba, hiszen egyik központi tervfeladatunk éppen a szakkatalógus rekonstrukciója. A hírlapgyűjtemény katalógusai iránt eddig történész részről megnyilvánult érdeklődésnek is eleget tudtak tenni, jóval problematikusabb a retrospektív cikk-repertórium kérdése. Természetesen akár szerkesztők, akár lapindulások vagy megszűnések kérdésében mindig merülnek fel újabb adatok, amelyek teljesebbé teszik mind az eddigi ismereteket, mind pedig finomítják a katalógusokat. Benda Kálmán felvetette a Szinnyei-repertóriumtól, tehát a nyolcvanas évektől a Magyar Folyóiratok Repertóriumáig eltelt közel hetvenéves időszak történeti vonatkozású cikk-repertóriumának összeállításának szükségességét, úgy is mint nemzeti könyvtári tervfeladatot. Ez a munkálat ezidőszert megoldhatatlan, de véleménye szerint nincs is erre égető szükség, hiszen a Magyar Történeti Bibliográfia 1867-1944 időszakának a Történettudományi Intézetben lévő gyűjteménye tartalmazza azt a legszükségesebb anyagot, amire a történész-kutatónak szüksége lehet. A maga részéről ennél kevesebbel is beérné, azzal, ha folyamatosan elkészülnének és megjelenének a történettudományi kutatás számára is nélkülözhetetlen sajtó-bibliográfiák.

Az előadó érintette a magyar vonatkozású külföldi hírlapanyag dokumentációjának a kérdését. Valóban - mondotta Kemény G. Gábor - a hasai archívumokban és sajtószolgálatok részéről ez a dokumentáció nincs biztonságosan megoldva, sok a párhuzamos munkálat, hiánysík a koordinált sajtó-dokumentáció.

Kemény G. Gábor befejezésül is hangsúlyozta, hogy a lehetőségek és szükségletek, a reális teendők körvonalai nagybbrésszt csak most rajzolódnak határozott formában elének. A kedvező előzmények után közelebbről is meg kell vizsgálni a konkrét együttműködés lehetőségeit.

Berlász Jenő korreferátumát két kérdés körül csoportosította: mit tud nyújtani az OSzK kézirattára a történettudomány kutatóinak anyagában és mit segédeszközökben.

Az első kérdést illetően, a levéltárakban, illetőleg a tudományos könyvtárak kézirattáraiban őrzött forrásanyag eltérő jellegére mutatott rá. A levéltárak - mondotta - a gyakorlati, cselekvő, szervező Magyarország írásbeliségének termékeit őrzik, - a kézirattárak pedig a társadalom szemlélőd tevékenységének, a vita theoretica-nak, az irodalomnak és tudománynak ki nem nyomtatott könyv- és tanulmányanyagát gyűjtik össze, kapcsolatban az írói-tudós oeuvre különféle dokumentumaival, főleg levelezésekkel. A kéziratok a történetkutatásnak, külö-

nösen a politikai, gazdaság- és társadalomtörténeti kutatásnak csak másodrendű forrásokat kínálnak, a művelődéstörténet, az irodalom- és tudománytörténet számára azonban alapvető jelentőségűek. A magyar intellektualizmus nyolc évszázados szellemi erőfeszítései tükröződnek az OSzK kéziratárának gyűjteményeiben.

Hozzászólásának második felében a kéziratár anyagának tudományos kiaknázhatóságáról adott vázlatos tájékoztatást. Ismertette, hogy mit tett könyvtárunk az utóbbi évtizedekben gyűjteményeinek rendszerezésével és katalógizálásával a kutatás megkönnyítése érdekében. Beszélt a kéziratári fond-okról, a hagyatéki, illetőleg gyűjteményi elv érvényesítéséről, mint szisztematizálási alapról, s ismertette a korszerű szempontok szerint újabban elkészült katalógusokat, valamint a készülőben levő katalóguskiadványokat. Felhívta a figyelmet a cédulagyűjtemény formájában rendelkezésre álló kéziratbibliográfiára, - végül annak a reménynek adott kifejezést, hogy a készülő katalóguskiadványok, főképpen a befejezés előtt álló latin-, illetve németnyelvű kéziratok katalógusának munkálataihoz az Akadémia a közeljövőben ismét segítséget fog nyújtani.

Az előadást és a korreferátumokat kiegészítően, több hozzászólás hangzott el.

Csappódi Csabáné a Széchényi Könyvtár hungarika tájékoztató szerepével foglalkozva állapította meg, hogy szükség volna a kéziratok olyan központi katalógusának a létrehozására, amely egyhelyütt tartaná nyilván valamennyi magyarországi könyvtár kézirateit, sőt a külföldi levéltárakban és könyvtárakban szétszórta található magyar anyagot is. Központilag kellene foglalkozni e dokumentumok összegyűjtésével, mikrofilmettetésével stb.

Padkocsy György megállapítása szerint számos probléma, melyet Benda Kálmán említett, már uton van a megoldás felé. Folyamatban van például a genealógiai és általában a magyar vonatkozású anyagnak a leendő kézikönyvtárban való összegyűjtése, valamint hírlapbibliográfia összeállítása és sajtó alá rendezése.

Az MTA Történettudományi Intézetével másfél évvel ezelőtt történt hivatalos levélváltásra hivatkozva vetette fel: a hivatalos jegyzékváltáson túlmenő állandó kapcsolatot kellene kialakítani a két intézmény között. Helyesnek tartaná, ha a Történettudományi Intézet a jövőben pl. intézményesen irányítaná a könyvtárban folyó történeti kutatásokat és foglalkoztatná is kutatóinkat. Ezen a módon lehetne a könyvtárosokat leginkább ránevelni a tudományos munkára.

Kibontakozásban van az az értelmes és széleskörű hungarika-gyűjtés is - amelyet Benda kívánatosnak tart. A könyvtár arra törekszik, hogy külföldön (antikvár-katalógusokban, folyóiratismertetésekben) felmerülő hungarika-anyagot minden esetben beszerezze. Ezen a téren azonban még sok nehézség van, elsősorban a beszerzői gárda kis létszáma folytán. Ennek ellenére könyvtárunk a jövőben azon lesz, hogy a Történettudományi Intézet részéről felmerülő beszerzési igényeknek a lehetőség szélső határáig eleget tudjon tenni.

A magyar biográfiai lexikon kérdésével kapcsolatban hangsúlyozta, hogy ezt a munkát a Nemzeti Könyvtár keretében lehetne a legcélszerűbben elvégezni. Kérte, hogy ezt a problémát az Intézet is ilyen értelemben tartsa nyilván. Ennek a leendő bibliográfiai adattárnak az alapját meggyőződése szerint feltétlenül a - jelenleg az Akadémia kéziratтарыban lévő - Gulyás-féle cédulahagyatékknak kell képeznie.

A visszamenőleges cikk-repertórium kérdésében Pajkossy György véleménye is az, hogy könyvtárunk belátható időn belül nem vállalkozhatik ilyen óriási munka elvégzésére, megfelelő ökonómiával és sorrendben viszont vállalhatja egyes folyóiratok külön-külön repertóriumának az összeállítását. Ezen a téren már vannak is kezdeményezések, de az OszK szeretné saját működési körébe vonni az ilyen jellegű munkákat. Ezeket azonban a nyomtatásnál olcsóbb eljárással kellene publikálni.

A megbeszélést Benda Kálmán zárta le. Igéretet tett arra, hogy a felmerült kérdéseket, kéréseket és problémákat továbbítani fogja a Történettudományi Intézet igazgatóságához. Hangsúlyozta a könyvtárosok és történészek közötti rendszeres és intézményes kapcsolatok kiépítésének a szükségességét, s kifejezte azt a meggyőződését, hogy az ehhez hasonló összejövetelek rendezése mind a könyvtárosok, mind a történetkutatók számára sok hasznot hajtana.

könyvtárunk munkájáról

KÖNYVTÁRUNK KOLLÉGIUMÁNAK MUNKÁJÁRÓL

Lapunk 3.számának megjelenése óta a Kollégium tét alkalommal foglalkozott könyvtárunk egészét érintő kérdésekkel.

MÁJUS 18-1 ülésének napirendjén "Az 1965.évi munkatervi feladatok időszakos (január-április) ellenőrzése" és "Az OSzK szervezeti szabályzatának módosítása, illetve új "Szervezeti és Működési Szabályzat kiadása" c. előterjesztések szerepeltek. Az előbbiről "Könyvtárunk munkájáról" c.rovatunkban; az utóbbiról, mely a napokban nyer jóváhagyásra felterjesztést, lapunk következő számában adunk tájékoztatást.

JUNIUS 8-án az "1966.évi kiadványok előzetes tervezése" és "Az OSzK 1965. második félévi kollégiumi ülései napirendjének tervezete" c. jelentések nyertek megtárgyalást.

SZEMÉLYI HIREK ÉS VÁLTOZÁSOK

ÚJ MUNKATÁRSAINK: Hajós Csabáné portás-házfelügyelő (Gondnokság), Kálóczy Lajos könyvtári raktáros (Hírlaptár), Szabó István kisegítő I. (Gondnokság).

ELTÁVOZTAK KÖNYVTÁRUNKBÓL: dr.Borossy András tud.munkatárs (áthelyezés: Pest-Nógrád m.Állami Levéltár), Nagy Lajos könyvtáros I. (áthelyezés: KGM Műszaki Tud.Tájékoztató Intézet), Noszál Károly főelőadó II. (áthelyezés: Népművelési Intézet).

ÁTSOROLÁSOK: könyvtári csoportvezetői státusba - Schneller Károly, Somogyi Andrásné, Tőkés Lászlóné, Varró Judit; tudományos munkatársi státusba: dr.Bikichné Falta Rosemarie; főkönyvtárosi státusba - Bácz Kálmánné, Bán Tiborné, Karácsonyi Rózsa, Papp Zoltán, Seligmann Gézáné, Zágonyi Ilona; könyvtáros I. státusba - Indali György; könyvtáros II. státusba - Mussinger Gábor.

MUNKATERVÜNK IDŐSZAKI ELLENŐRZÉSÉRŐL

A szokáshoz híven ez év májusában is számbavettük, hogy az első négy hónap folyamán 1965. évi munkatervünk végrehajtásában mennyire haladtunk előre. Ez a vizsgálat csak néhány fontosabb területre irányult, hiszen a félév végén fogjuk részleteiben is felmérni teljesítményeinket.

Az év általános céljai között szerepel a könyvtári munka szervezeti kereteinek megszilárdítása, a zavartalan üzemelés feltételeinek biztosítása. Ennek érdekében folyik a Gyarapítási Osztály munkaszervezetének és munkamódszereinek további korszerűsítése, nyilvántartásainak racionalizálása; jelenleg az un. novum-katalógus problémái vannak napirenden. Elkészítették és bevezették az új címkézési utasítást és kidolgozták az új beszámozási-szabályzat tervezetét is. A Feldolgozó Osztály és a Raktári Osztály közös feladata a régi és az új helyrajzi napló funkcióinak rögzítése és elhatárolása, amit az új szolgálati betürendes katalógus létrejötte tesz szükségessé. E munkatervi feladat végrehajtása eddig egyes részkérdések felvetésére és megvitatására korlátozódott. Elkészültek azonban az egyszerű és csoportos feldolgozás szabályzatainak első fogalmazványai. Az Olvasószolgálat felfektette az olvasók betürendes nyilvántartását.

Katalógushálózatunk rekonstrukciójának legfontosabb feladata, a szolgálati betürendes katalógus átszerkesztése szép eredményeket ért el a vizsgált időszakban. A tervezés reális volt s a csoport dolgozói teljesítménye dicséretet érdemel. Az első negyedévben:

	<u>éves</u> <u>tervszám</u>	<u>tényszám</u> <u>darab-százalék</u>
helyrajzi napló jelölés -----	60 000	- 23 314 - 38,9
"- revízió -----	60 000	- 16 720 - 27,9
cédulaszerelés -----	55 000	- 16 430 - 29,9
cédulabeosztás: rekonstrukcióból -	150 000	- 60 380 - 40,3
"- új feldolgozásból	50 000	- 9 750 - 19,5
"- összesen -----	200 000	- 70 130 - 35,1

Figyelembe véve a nyári szabadságolásokból és az állományrevízióban való részvételből következő munkaidő-kieséseket, a jelenlegi tulteljesítéssel az éves terv végrehajtása biztosítottnak látszik.

A második rekonstrukciós feladat, a szakkatalógus átszerkesztése terén egyelőre kísérleti munkák folynak. Ezek keretében a magyar történelem szakból 3 dobozt szerkesztettek át, a 4-es és a 0-s szak átszerkesztését kezdték meg. Előreláthatólag a félév végén lesz megállapítható a munkaerőszükséglet s a végrehajtás pontos ütemezése. Ekkorra készül el az átszerkesztési munka szabályzata is. Az új szakkatalógus kialakítását készíti elő az az igénykutatás is, amit a revízióval megbízott munkacsoport szervezett a szakkatalógus használói között; a felmérés eredményéről későbbi időpontban készítenek összefoglaló jelentést.

Előnyösnek bizonyult a bibliográfiai munkák közös vezetés alatt, egységes osztály keretében való összefogása. Az év első hónapjaiban megszilárdultak az új szervezeti egység keretei, megtörtént az új munkatársak betanítása és sikerült biztosítani a zavartalan működés személyi, anyagi és dologi feltételeit.

Az osztály sikeresen oldja meg kiemelt feladatait:

- a Magyar Folyóiratok Repertóriuma előállításában megtörtént az új technika való átállás. Az első negyedévi összevont számok után, melyek az előírt időben pontosan megjelentek, áprilistól kezdve a számok már félhavonta jelennek meg;

- a tizenhatéves ciklus munkálatainak állása biztató (elkészült az I. kötet hasábkorrekturája, a II. kötet kézírata június 30-án kerül nyomdába, a III. kötet kézírata 1966. július 1-re lesz nyomdakész, a mutatókötet szerkesztése pedig lépést tart a többi kötet munkáival;

- a Magyar Könyvészet 1964. évi kumuláció szerkesztése befejeződött, a betűrendes mutató gépelése folyamatban van, a sorozati mutató fele ugyancsak készen áll a gépelésre. Az anyag előreláthatóan június végén már sokszorosításra leadható, s így a kötet a harmadik negyedév végén megjelenhetik (jóval korábban, mint elődei).

A segédkönyvtárak számbavétele, - ami az állományrevízió fontos előmunkálata, - kissé eltolódott, de a szükséges időpontra valamennyi segédkönyvtár revíziója befejeződik. Elkészültek az évben sorra kerülő táruk állományrevíziós szabályzatai s folyamatban vannak az előkészület munkálatai.

A rákospalotai raktárépület átalakítási munkái előrehaladtak, de feltehetően befejezésükkel az év vége előtt nem lehet számolni. Ettől függően a Kisnyomtatványtár átköltöztetését a rákospalotai épületbe és ezzel párhuzamosan a Bibliográfiai Osztálynak a Múzeum-utcai épületben való elhelyezését is valószínűleg csak 1966 tavaszán lehet végrehajtani. - Az épület négy szintes vasszerkezetű raktára azonban a nyár végére elkészül, így a Vas-utcai raktárban tárolt másodpéldányokat már az őszi folyamán kiszállíthatjuk, de az anyag rendezéséhez és feldolgozásához csak az épület teljes elkészülte után, tehát a jövő év tavaszán lehet hozzákezdeni.

ÚJ SZERZEMÉNYEINK - Érdekes ajándékot kapott könyvtárunk a Külügyminisztériumtól: Japán nyolckötetes földrajzát, gazdag és nagyon érdekes fényképanyaggal.

A Gyarapítási Osztály a napokban figyelemreméltó művet vásárolt. Az egyik a világ népeinek mitológiáját foglalja össze 13 kötetben, a negyedik - legveszesebb - kötet a finn-ugor népek mitológiáját közli. A mű címe: The mythology of all races. Ed. by John A. MacCulloch and Louis H. Gray. Vol. 1-13. Reprint: New York 1964, Cooper Square Publ. 13 db. Az 1916-27. évi bostoni kiadás fotomechanikai utánnomása. A másik érdekes mű, hungarika, a világhírűvé vált Freidmann Endre (Capa Robert) fényképész egyik gyűjteményes műve, amely a második világháború eseményeiről számol be. Címe: CAPA, Robert: Images of war. [Photographs by] —with text from his own writings. London 1964, Paul Hamlyn. 175 p.

MIKROFILMTÁR - Az elmúlt év végén kezdődött meg a Mikrofilmtár raktárának bővítése. Az eredeti raktárhelyiség elég szűk, helykihasználása minimális volt. A negatív filmek tárolása - a nemzetközi szabvány előírásának megfelelően - páncélszekrényekben történt, ezek megteltek, további szekrények beállítása helyhiány miatt lehetetlen volt. Egyedüli megoldásnak a tér jobb kihasználása mutatkozott. A falakat eddig csak részben borították polcok, most a páncélszekrények áthelyezésével lehetővé tettük a teljes falfelület polcokkal való beépítését. A polcok vasvázon lévő üveglapok. A kapott polc felületen lehetővé vált az eddig osztályon kívül tárolt olvasó-filmek elhelyezése is. Így került vissza a Budapesti Hírlap teljes olvasó-filme is, amit eddig helyszűke miatt a Hírlaptárban tároltak. A takarítási munkák elvégzése után (a filmek portalanítása, feliratosása, revidálása stb.) a mikrofilmtár dolgozói visszaköltöztették az anyagot a raktárba. Eddig csak az olvasó-filmek tárolása történt polcokon, ezután a teljes negatív film gyarapodás is e polcokon kap helyet. Ez ugyan nem "szabványsszerű" de a Várba való költözésig más formában nem oldható meg a kérdés. - V. AGIOS KATALIN

"KIRAKAT-KIÁLLÍTÁS" - A közelmúltban készítettük el könyvtárunk Guszev utcai könyvkötészetének kirakataiban a "Nemzeti Könyvtár a Budai Várban" o. alkalmi kiállításunkat. Az újszerű kiállítási formával arra törekedtünk, hogy a könyvtár történetéről és jövő helyzetéről a szélesebb közönségnek, a szó szoros értelmében az utca-emberének rövid tájékoztatást nyújtsunk. A kiállítás sajátos jellege elsősorban az illusztratív eszközök, képek, tablók stb. fokozott alkalmazását állította előtérbe. Bár a szerény eszközökkel rendezett kiállítás eredményességét természetesen még megközelítőleg sem tudjuk felmérni, a kezdeményezés feltétlenül figyelemreméltó. Tovább is arra kell törekednünk, hogy a könyv és könyvtárpropaganda új, a megszokottól eltérő formáit fokozottabban juttassuk munkánkban kifejezésre. - (FÉ)

EGY MÁSIK KIÁLLÍTÁSRÓL - A napilapok fejlécei mindig hűségeesen mutatják a kor emberének gondolkodásmódját, a nap eseményaira való reagálását. A Muzeyi Ismeretterjesztő Társulat "A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚ EGYKORI ÚJSÁGCIMLAPOKBAN" o. vándorkiállítását, kitűnő ötletnek tartjuk. Az illegális Szabad Nép-től a Magyar Nemzetten át az Új Magyarorszáig és a Nemzetőrig, a különböző pártállású napilapok tükrében sajátos és más eszközökkel alig visszaadható képet fest, a második világháború legjelentősebb fordulatainak magyarországi visszatükröződéséről. Az érdekes újszerű kiállítást olvasóink élénk érdeklődéssel fogadták.-

A Széchenyi könyvtárban forgatják...

Divatbemutató, s hol máshol mint a Széchenyi Könyvtárban ilyen bizarr ötlet ki mának juthatna eszébe, mint a filmeknél?

Budapest nagy városa, de mintha a magyar filmek mindig ugyanazon a négy-öt helysáron játszódnának. Kérdés: Fajenc és Rósa János - a Gyarak-betegség című, keszülé új magyar játékfilm író-rendező kétsége most mindenestre nagyit újított.

De nemcsak a helyszín ötlet bizarr, hanem az egész film is az.

MADAR - MADAR - Színes riportban, gazdag, még a borítóra is jutó képanyagban számol be a "Tükör" jun.1-1 száma az eseményről: "Divatbemutató, s hol máshol, mint a Széchenyi könyvtárban." A színes felvételek gyönyörűek - csak éppen egytől-egyig "hol máshol, mint az Országos Műszaki Könyvtárban" készültek, elvégre könyvtár - könyvtár. Azonban az ilyen mérvű tájékozottság tápot ad annak a népszerű élcnnek, hogy a borítólapon látható nagy T betű ugyanazt jelenti, mint az autókon.

Vitavitavitavita

IRODALOMTÖRTÉNÉSZEK könyvtárunk szakkatalógusáról

Az utóbbi időben - a rekonstrukciós tervek kialakulásával párhuzamosan - egyre többen és egyre többet foglalkozunk könyvtárunk szakkatalógusával. Elég ha utalunk a "Hiradó" hasábjain megjelent cikkekre, a kérdőlapra, amelyet a szakkatalógus használóival töltenek ki stb. Ez utóbbi tájékozódást igyekezett megszervezetünk szakmai munkabizottsága kimélyíteni azokkal az irodalomtörténészekkel folytatott beszélgetések során, akik korábban könyvtárunkban dolgoztak, így a szaktudomány igényeit könyvtárosi tapasztalattal tudják párosítani. A három megkérdezett (Bisztray Gyula, Stoll Béla és Tarnay Andor) véleményét az alábbiakban igyekszünk összesíteni.

A mai gyakorlatuk szerint általában egyikőjük sem veszi igénybe könyvtárunknak ezt a katalógusát. Ez több eredőre vezethető vissza. Ellentétben az egyetemi hallgatókkal és az érdeklődőkkel, akik az első tájékozódás végett fordulnak a szakkatalógushoz, a specialisták általában ismerik a saját szűkebb szaktudományuk irodalmát, ill. annak bibliográfiai segédleteit. Ezért zömmel konkrét, tehát a szerzői katalógusban fellelhető műveket keresnek. Ez az ún. szürke katalógusunk sokoldalú és igen értékes szerkesztési szempontjai alapján választ ad az egyes irodalmi személyekre vonatkozó irodalomra is. Ezt mindenki igen hasznos segítségnek tekinti és sűrűn használja is.

Hogy szakkatalógusunkat a megkérdezettek nem igen használhatják, abban nem egy negatív tapasztalatuk is közre játszik. Egy-két konkrét példát is kaptunk olyan kérdésekre vonatkozólag, amelyeket szakkatalógusunk a legutóbbi időben nem tudott megválaszolni. Így nem sikerült megállapítani, hogy milyen XVIII. századi Magyarországon készült latin poétikát őriz könyvtárunk. (Később erre a kutató mégis rátalált, mert eszébe jutott egy szerző neve). Szakkatalógusunk segítségével azt sem lehetett megállapítani, hogy milyen anekdotagyűjtemények találhatóak az állományban, mert az egyes nemzetek irodalma fölött van ugyan áttekintés, de irodalmi műfajok szerint nincs.

Ha az igényeket kívánnók felmérni, amelyeket az említett irodalomtörténészek vetettek fel, úgy azokban számos hasonló elem található azokkal a problémákkal, amelyeket a történészek nevében legutóbb Benda Kálmán fejtett ki körünkben.

Így - többek között - nyomatékosan hangsúlyozták az életrajzi adatokra vonatkozó tájékoztatás iránti igényüket; rendkívül fontosnak és szükségesnek ítélik

az évkönyvekben, folyóiratokban, gyűjteményekben elrejtett szakirodalom feltárását a Szinnyei repertóriumától 1946-ig terjedő korszakra vonatkozólag; stb.

A megkérdezettek közül is megemlítették - anélkül, hogy tudtak volna az ilyen irányú konkrét könyvtári tervekről - hogy a történelmi (irodalomtörténeti) szempontok fokozott érvényesítése és az áttekinteni kívánt anyag csökkentése érdekében a régi anyagot külön kezeljék. Itt az 1850. évvel történő zárást alkalmasabbnak ítélik az említett cél elérésére, mint az 1800. esztendő. Ugyanis az 1851 előtti műveknek - leszámítva azt a néhány alapvető művet, amelyet már a kezdő kutatóknak is ismernie kell, és amely műveknek általában a kézikönyvtárban a helyük - nagyban és egészben csak tudománytörténeti jelentőségük van, az utóbbi jó száz év anyaga viszont már a gyakorlati munkához alkalmas. Az így leválasztásra kerülő anyaggal kapcsolatban annak a reményüknek adtak kifejezést az említettek, hogy ezekre talán nem kell ráhuzni az ETO "kényszerzubbonyát", hanem egyrészt maga a régi anyag által kínált lehetőségek, másrészt a modern kutatási igények figyelembevételével használhatóbb kategóriák alakíthatók majd ki. Részben a szürke katalógusunk már említett erényére, amely választ ad egy adott személyre vonatkozó irodalomra (ha az a címben, illetve alcímben kifejezésre jut), részben az Egyetemi Könyvtár un. "Schlagwort"-katalógusára való pozitív hivatkozással visszatérően felmerült az, hogy vajon szükségszerűen kell-e igénybe venni az ETO-nak néhány beavatottól eltekintve kiismerhetetlen kódolását vagy helyesebb lenne áttétel nélkül, mindenki számára érthető és egyben rugalmasabban alakítható szakcsoportokban feltárni az anyagot. (Ezek kialakításához hasonlóan járhatna az Irodalomtörténeti Intézet bibliográfiai tevékenysége során alkalmazott, ill. kialakított szakrend tanulmányozása.)

Könyvtárunk jelenlegi dolgozói természetesen pontosabban tudják felmérni a realisan elvégezhető feladatok nagyságát, mint volt kollégáink. Nem gondolhatunk nyilván arra, hogy most egyszerre próbáljuk pl. létrehozni több mint fél évszázad rendkívül terjedelmes anyagának cikkrepertóriumát. Azt azonban tanulságként kétségtelenül helyes leszűnni magunk számára, hogy a könyvtárunkkal szemben támasztott igények általában nem a mi általunk - tegyük hozzá szükségszerűen - kialakított formai szempontok szerint jelentkeznek. Hogy ezt konkrétan fogalmazzuk: a kutatóknak vagy érdeklődőnek teljesen mindegy, hogy egy adott témára vonatkozó irodalom önálló monográfiában, vagy egy folyóirat hasábjain látott napvilágot. Ezért terveink kialakítása során még jobban figyelembe kell venni - elsősorban a magyar történelemmel, irodalommal (nyelvvél, néprajzzal és életrajzokkal) összefüggő dokumentumok feltárása terén - a kutatók szempontjait. - BORSA GEDEON

K e l e c s é n y i G á b o r
KISÉRLET OSZTÓCÉDULÁK BEVEZETÉSÉRE
a szakkatalógus történelmi szakjában

A történelmi szakcédulánál első látásra szinte önként kínálkozik a "től-ig" évszám, mint rendezési alapelv, ezért az ETO ki is mondja, hogy "a történelem

kronológikus osztályozását az idő közös alosztása segítségével végezzük". Amióta azonban a történetírás felhagyott a középkori krónikás formával, az évszám, a pusztá időbeliség - bármennyire furcsán hangzik is - nem lehet elsőrendű szempont a történelmi munkák szakrendjénél.

(1) Valószínűleg nagyon ritkán akad olyan kutató, aki pusztán időbelileg keres valamit, s csak arra kíváncsi, hogy mi történt például 1825-ben, vagy 1350-1380 között. Ha netán mégis kizárólag erre korlátozódik érdeklődése, kielégítő tájékoztatást kap a kronológiai rendben haladó történelmi lexikontól.

(2) Nem is könnyű egy adott évszámra vagy időközre vonatkozóan a tisztán időbeli alosztás szerint rendezett cédulák között keresgélni. Ezek sorrendje a kezdő évszám szerint alakul, s a tágabb időközből halad a szűkebb felé. Ha valaki tehát 1825 után érdeklődik, annak elvileg a legrégebb időktől 1825-ig minden cédulát át kell néznie, noha ezek tulnyomó része olyan lesz, ami még időbelileg sem tartozik anyagához. Ezt a sematikus példát a következő sematikus cédularenddel szemlélthetjük:

*".../1848"	"1000/1526"
".../1000"	"1000/1301"
*"1000/1945"	*"1526/1919"
"1000/1711"	

A 8 cédula közül csak a három, csillaggal jelölt tartozik a kutató érdeklődési körébe, gyakorlatilag azonban ez az arány még sokkal rosszabb.

Az egyetlen kiragadott évszám példája talán tulságosan élére állítottnak látszik, de körülbelül ugyanaz lesz a helyzet akkor is, ha valaki egy periódus vagy témakör után érdeklődik, mint például: "reformországyűlések" vagy "a török uralom hanyatlása hazánkban".

A kezdő évszámok katonás rendjében a céduláknak ezt a tökéletes szétszóródását maga az ETO is érezte, s ezért hozta be a pont-nullás alosztást. Így a magyar történelmet - nyilván valamilyen német nyelvű munka alapján, nem a legszerencsésebben megválasztott időhatárokkal - hét korszakra osztották. Ennek alapján, ha valakit például a fenti "török uralom hanyatlása hazánkban" témakör érdekel, elégséges neki - legalább is első közelítésben - a magyar történelem .04-es alosztásu céduláit átvizsgálnia. Ez az alosztás az 1526-1740 közötti korszakot öleli fel a semmitmondó felső 1740-es időszakhatárral. A Habsburg-Lotharingiai ház trónrajutásának kezdete a magyar történelem szempontjából annyira nem jelent sem kezdetet, sem véget, hogy mindössze 9 olyan könyv van, amely nagyjából ezzel a korszakkal foglalkozik. Ugyanakkor a mohácsi vésztől a szabadságharcig terjedő korról 62, a szatmári békéig terjedővel 33 munka foglalkozik.

Az átnézendő anyag még így is tulságosan nagy, különösen ha hozzávesszük, hogy erre vonatkozó anyag elvileg lesz az előző pont-nullás alosztások elején

is, így a .01/.07 - .01/.04, azután a .02/.07 - .02/.04, majd a .03/.07 - .03/.04 terjedő alosztás cédulái között is.

Az egy adott témakörhöz átnézendő cédulák számát csökkentendő az OSzK szak-katalógusának rendezési kísérlete során Borosy András 1964-ben megpróbált a magyar történelem pont-nullás alosztásain belül ETO számokkal is kifejezett, de még mindig kizárólag az időrendet figyelembevevő alcsoportokat alkotni. A .04-es korszakra például kétfajta megoldással is próbálkozott:

.041 1526-1578	vagy	.041 1526-1606
.042 1578-1606		.042 1606-1683
.043 1606-1662		.043 1683-1703
.044 1662-1683		.044 1703-1711
.045 1683-1703		.045 1711-1740
.046 1703-1711		
.047 1711-1740		

E beosztás előnye az lett volna, hogy alapelveként megőrizte az ETO tiszta időrendiségét - viszont inkább a korszak elvi tagolásán, mintsem a meglévő műveken alapszik, s így keresztülvitelével meg sem próbálkozott. Nem is kecsegtetett volna sok eredménnyel, mivel a könyveket nem az ETO alapján írják. Tisztán a kezdő időpont figyelembevétele így sem akadályozta volna meg, hogy egészen heterogén jellegű művek ne kerüljenek egymás mellé, joggal a legnagyobb rendszertelenség látszatát keltve - ami jelenleg egyike a legnagyobb kifogásoknak szak-katalógusunk ellen. Sebestyén Géza szellemes fogalmazása szerint a cédulák a hátukra irt szakszámaik szerint csodás rendben sorakoznak, hogy aztán előlről címeiket nézve vad összevisszaságban kavargjanak. Különösen kiugró ez éppen a .04-es alosztásnál, mert ez öleli fel az ország három részre oszlásának korszakát is.

Akit tehát a török világ magyarországi hanyatlásának kezdő évszámában ugyanis nehezen kifejezhető korszaka érdekel, akkor kapna a legcélravezetőbb eligazítást a szak-katalógusban, ha egy ilyen osztólapot találna a .04-es alosztáson belül: "A török uralom hanyatlása". A történelmi bibliográfiákban is helyesnek bizonyult az anyag ilyen jellegű feltárása. Véleményünk szerint legalább is alaposan meg kell vizsgálni a kérdést, hogy nem ilyen osztócédulák segítségével lehetne-e a történelem szakban a legcélrányosabban végrehajtani a rekonstrukciót.

E célból megpróbáltuk átrendezni a magyar történelem .04-es anyagának 1441 céduláját. Ebből legelőször kiválogattuk 379 mű céduláját, amelyek 1800 előtt jelentek meg, és 298 szépirodalmi cédulát, s így maradt 764 cédula. Ezeket részben maguknak a céduláknak természetéből kínálkozóan, részben Kosáry történelmi bibliográfiájának figyelembevételeivel a táblázatban látható osztócédulák mögé helyeztük el - annak a 70 cédulának kivételével, amelynél előzőleg kénytelenek leszünk a művet kézbevenni.

A csoportokat elvi megfontolások mellett igyekeztünk a gyakorlati szempontok figyelembevételeivel úgy kialakítani, hogy egy osztólap mögé még távlatilag se ke-

rüljön egyhamar 50-nél több cédula, bár ez önmagában döntő szempont nem lehetett. Például bármilyen sok cédula esetén sem lenne érdemes a "II.Rákóczi Ferenc és szabadságharca" csoportot tovább bontani, hiszen aki ezzel a kérdéssel akármilyen szempontból foglalkozik is, az összes cédulát célszerű és kívánatos átnéznie.

<u>Javasolt jelzet</u>	<u>Az osztócédula felirata</u>	<u>Cédulák száma</u>
.039	Előző kor végéről átnyuló anyag	6
.04/.07	1526 - "napjainkig"	10
.04/.06	1526 - 1918	10
.04/.05	1526 - 1848	62
.04	1526 - 1740 Mohács - III.Károly halála	9
.041	1526 - 1711 Mohács - Szatmári béke	33
.042	XVI - XVII. "Török világ Magyarországon"	30
.043	1526 - 1606 Mohács - Bécsi béke	12
.044	1526 - 1606 Mohácsi csata, török háborúk	18
.045.1	1526 - 1564 Kettős királyság	42
.045.2	1564 - 1606 A XVI. sz. második fele	30
.045.3	1604 - 1606 Bocskay szabadságharca	12
.046	1606 - 1740 Bécsi béke - III.Károly halála	6
.047	1606 - 1711 Bécsi béke - Szatmári béke	33
.047.1	XVII. "A török uralom hanyatlása"	25
.047.2	1606 - 1655 Habsburg királyság;ellenreformáció	28
.047.21	1570 - 1637 Pázmány Péter	10
.047.22	1580 - 1629 Bethlen Gábor	17
.047.3	1655 - 1683 Idegen abszolutizmus; nemzeti mozgalmak	8
.047.31	1620 - 1664 Zrinyi Miklós	18
.047.32	1664 - 1671 Wesselényi-féle összeesküvés	13
.047.4	1683 - 1703 Visszafoglaló háborúk; gyarmatosítási kísérletek	42
.047.41	1686 Buda visszafoglalása	10
.047.5	- XVII. - Kuruc mozgalmak	35
.047.51	1676-1735 II.Rákóczi Ferenc és szabadságharca	90
.048	1711 - 1740 Szatmári béke - III.Károly halála	8
.049	A következő korszakba átnyuló anyag	

Viszont minden egyes osztólapon belül külön csoportot lehet képezni a (093) formai alosztással vagy annak további bontásával, ami által a forrásjellegű kiadványok minden csoport végén külön összejönnek.

Az ilyen jellegű osztólapok beállítása természetesen magával hozza a szakjelzetek további bővítését, amint ez a táblázat baloldalán látható. Természetesen ehhez a FID hozzájárulása lenne szükséges. A jövőben ezek a jelzetek a cédulákat automatikusan a megfelelő osztólapok mögé juttatnák, de szükséges lenne a már meglévő cédulák szakjelzetének kiegészítése is. Mint láttuk, a

.04 csoportban ez 764 cédulát jelent, amelyből 278 ugyanis régi, mindenképpen javításra szoruló ún. "Szabó Ervin-féle" szakjelzettel van ellátva. Mindezt egy technikai munkaerő könnyedén el tudja végezni. Jóval nagyobb munkát jelentene a helyrajzi naplóban történő javítás, de ez talán elkerülhető lenne azzal az általános utalással, hogy a történelmi jelzetek további finomítást kaptak.

Kérdés továbbá, hogy a szakjelzetek ilyen kibővítése mellett szükséges-e még az időbeli elosztás? Ugy látszik, ennél a megoldásnál az egyes osztólapon belül akár a szerzői betűrend, akár a megjelenési sorrend megfelelőbb, mint a kezdő évszám nem sokat mondó adata.

Végül fokon ez a szakozási megoldás azt jelentené, hogy nem a könyveket szorítjuk be - Benda Kálmán nemrég könyvtárunkban tartott előadásának kifejezésével - az ETO páncélzatába, hanem a páncélzatból könnyen kezelhető fiókokat kovácsolunk és abba helyezzük a cédulákat.

Ez természetesen megkívánja azt is, hogy a történelmi szakozó ezekben a fiókokban gondolkodjon, ezekre mintegy "rájárjon a keze". Ebből a szempontból is fontolóra kellene venni a szakreferensi rendszer kérdését.

S o m k u t i G a b r i e l l a OLVASÓFORGALMI FELMÉRÉS A HIRLAPTÁRBAN

Közismert tény könyvtárunkban az olvasóterem zsúfoltsága, mely a hirlaptári olvasóteremben már-már elérte a telítettség fokát. Olvasótermeink kapacitása - leszámítva egy-egy lanyhább időszakot - jelen körülményeink között tovább már nem fokozható. Ugyanakkor mind élesebben jelentkezik állományunk gyors elhasználódása, ill. fokozódó romlása és a megőrzés kötelezettsége közötti ellentét. Ennek az ellentétnek feloldása teszi sürgető szükségé nemcsak a hagyományos és a modern állományvédelmi módszerek teljes erővel történő alkalmazását, hanem az olvasói igények felmérését is, hogy reális képünk legyen kötelezettségeinkről egyrészt a jelen, másrészt a jövő olvasója, ill. kutatója szempontjából.

Olvasóforgalmunk elemzése az év első negyedében több sikon folyt le. Történet elemzés a kérőcédulák alapján, egyhónapos időszakra. Végeztünk reprezentatív felmérést az olvasóteremben részben a kérőcédulák, részben az olvasókkal folytatott közvetlen beszélgetés alapján, kéthetes időszakra. Ez utóbbinál már kiterjeszthettük érdeklődésünket az olvasás közvetlen céljára, az olvasó személyére, a konkrét olvasói igényre. További vizsgálódásaink kiterjedtek a leggyakrabban használt címek állapotára, rongáltsági fokára, egy vagy többpéldányos voltára. A példányszámnál - a főbb budapesti napilapok tekintetében - összevetést végeztünk néhány budapesti nagykönyvtár hirlapállományával, megvizsgálva azt, hogy mennyiben egyedi e téren könyvtárunk állománya.

Mindezen felmérések eredményének ismertetése, vagy akárcsak összegezése is

meghaladná cikkünk terjedelmét. Ezuttal csak a kéthetes olvasóforgalmi felmérés néhány tanulságos adatát szeretnénk rögzíteni, mely az olvasókkal folytatott közvetlen beszélgetésen alapult.

Olvasóink tekintélyes százalékát - a vizsgált időszakban, március 8-20-a között mintegy egyharmadát - az egyetemi hallgatók alkották. Ez az u.n. 2-es olvasói kategória, mely néhány becsuszott középiskolástól eltekintve homogén réteg, nagyobb ingadozásokat nem mutat. 88.3 százalékka keresi fel rendszeresen a Hirlaptár olvasótermét, az olvasás célja osaknem kivétel nélkül tanulmányi, ritkábban önművelés, 43 százalékának olvasási célja közvetlenül szakdolgozatra, ill. szemináriumi dolgozatra irányul. Olyan periodikák használata, mely kizárólag a szórakozást szolgálná, elenyésző. Raktári anyagot nem kért ki és csak szabadpalcot használt 5.6 százalékuk. Ez elsősorban nem a kirakott kurrens folyóirat-számokat jelenti, hanem a tanulmányi céllal leggyakrabban használt folyóiratok régi köteteinek szabadpalcos állományát (Magyar Nyelv, Magyar Nyelvőr, Századok, Irodalomtörténeti Közlemények stb.). A raktári anyagot használók közül 50.5 százalékban kértek 1952 előtti anyagot, 49.5 százalékban 1952 utáni. [Felmérésünkben azért használtuk az 1952-es dátumot vizváasztónak, mivel 1952-től van már muzeális példányunk.] Részletesen:

1952 előtti hirlap	----	12.4	százalék
"	"	folyóirat	- 38.1 -"
1952 utáni hirlap	-----	5.4	"-
"	"	folyóirat	-- 44.1 -"

Jóval több problémát vet fel az un. 3-as (egyéb) olvasói kategória. Egyrészt ugyanis tudományos céllal olvas, de a jelenlegi mechanikus kategorizálás szerint ide scroljuk őket, mert kutatói olvasójegyet kaphat a tanár, az ujságíró, vagy pl. az egyhetes könyvtárosi tanfolyammal rendelkező 18 éves "könyvtáros" is, de nem kapja meg azt az egyetemi végzettségű dramaturg, filmrendező, katonatiszt (T.Gy. őrnagy, tanár a tisztiiskolán) vagy a fizikus (P.Gy., a KFKI tud. munkatársa) sem a mérnök, vagy az orvos. (dr.K.I. az Egészségügyi Minisztérium osztályvezetője, dr.K.F. főorvos, aspiráns stb.) Külön problémát jelent a nyugdíjasok kategorizálása is, akiket szintén nem lehet egységesen kezelni. Egy részük ui. eredeti foglalkozását tünteti fel (pl.tanár) s így bekerül az 1-es kategóriába, holott számára a régi hirlapok olvasása csak "hobby", más részük megkapja a "nyugdíjas" foglalkozásnak kijáró 3-as kategóriát, s esetleg tudományos kutatást folytat.

Leválasztva a 3-as kategóriáról a tudományos kutatókat, valamint a tudományos intézeteknek megbízásból bedolgozó, cédulázó anyaggyűjtőket (ez a teljes 3-ashoz viszonyítva kb. 8 százalék), a megmaradtak olvasási célját vizsgálva, a következő képet kapjuk.

Tanulmányi céllal olvas 14.8 százalék, valamennyien esti egyetemi hallgatók. Az "önművelők, érdeklődők, keresők" csoportja (41 százalék) határozott olvasási

célt jelölt meg. Idetartoznak a rendelet-kereső "közlöny-olvasók", továbbá azok, akik személyükkel, vagy családjukkal kapcsolatos sajtóközleményt, riportot stb. keresnek, valamint mindazok, akik szakmájukkal kapcsolatos témakörben olvasnak (pl. régi művészeti folyóiratokat olvasó grafikus, régi divatlapokat kérő jelmez-tervező, diszletező stb.). A fennmaradt 44.2 százalék határozott célt nem jelölt meg, pusztán időtöltésből, szórakozásból olvas. Ez utóbbi csoport anyaghasználata a legtanulságosabb:

1952 előtti hírlap	----	57.1	százalék
"	"	folyóirat	- 10.5 -"-
1952 utáni hírlap	-----	6.6	-"-
"	"	folyóirat	-- 25.8 -"-

Az 1-es un. kutatói kategóriánál az olvasás célját vizsgálva azt találtuk, hogy mintegy 76 százalékra tehető az önálló tudományos kutatás. Ezt a meghatározást kissé tágan értelmeztük, természetesen nem kell minden esetben alapkutatásra gondolnunk. Idesoroltuk az önálló publikációs tevékenységet folytató kutatókat, a bibliográfiák összeállítóit, a kritikai kiadások szerkesztőit, doktori és kandidátusi értekezések íróit, dokumentum-műsorok, filmek, előadások rendezőit, összeállítóit, tehát az igényes közművelés, ill. népművelés előadóit (TIT, rádió, televízió, színház, film, sajtó). A "bedolgozók" 12 százalékot, a tanulmányi céllal olvasók (esti egyetemi hallgatók) 2.5, a "szórakozók" 9.5 százalékot tesznek ki.

A kategóriára legjellemzőbb két első csoport (kutatók és bedolgozók) anyaghasználata a következőképpen alakult:

1952 előtti hírlap	----	47.4	százalék
"	"	folyóirat	- 33.6 -"-
1952 utáni hírlap	----	3.3	-"-
"	"	folyóirat	- 15.7 -"-

Az egyes olvasókkal való beszélgetések során 84 kutatási témát rögzítettünk. Ennek megoszlása: bibliográfia 9, kritikai kiadás 4, irodalomtörténet 15, történelem 48 (ebből általános 16, helytörténet 3, gazdaságtörténet 6, kulturtörténet 5, sajtótörténet 5, művészet-és zenetörténet 7, pedagógiatörténet 2, orvostörténet 2, sporttörténet 2, filozófia, pszichológia, esztétika, pedagógia 5, természettudomány 3.)

Ha elvégezzük az összesítéseket s most már kategóriára való tekintet nélkül, kizárólag az olvasás célját tekintjük, az derül ki, hogy csak a tanulmányi céllal olvasóknál (egyetemi hallgató, nappali és esti) nem szerepelnek döntő mértékben az 1952 előtti hírlapok (a használt anyagnak mindössze 13.2 százaléka), valamennyi más olvasónál az 1952 előtti hírlapok használata a döntő mértékű, mindemitt 30 százalék fölött, egészen 50 százalékig. Utána következik az 1952 előtti folyóiratok használata, még mindig igen erős mértékben, valamivel gyengébb az 1952 utáni folyóiratoké (a tanulmányi céllal olvasóknál viszont ez áll az első helyen),

legkisebb az igénybevétel az 1952 utáni hírlapoknál, a legtöbb csoportnál nem haladja meg az 5 százalékot sem. (Hangsúlyozni kívánjuk, hogy a fenti adatok a kéthetes felmérés időszakára vonatkoznak, az éves átlag esetleg módosulást eredményezhet.)

Végül, néhány szót az állomány állapotáról. Már-már unalomig hangoztatott tény régi hírlapjaink lassu pusztulása, ami - merjük végre leírni - nemcsak más magyarországi könyvtárak állományának, de más nemzeti könyvtárak állományának állapotával is alig-alig mérhető össze. A köttetés és konzerválás hosszú évtizedeken keresztül történt elhanyagolása most bosszulja meg magát, mi fizetünk a két háború közötti kulturpolitika szűkmarkúságáért éppúgy, mint a háborúk előtti "boldog békeidők" nemtörődömségéért. De ne gondoljuk azt, hogy csak a régi hírlapokkal van baj. Van széthulló, rongyos állapotban lévő 1957-es "Élet és Irodalmunk", van "Nagyvilág" kötetünk, amelyből zsillettal éppen az a tanulmány van kivágyva, amit mindenki keres. És itt kevésbé vigasztal az a tény, hogy van másodpéldány és van muzeális példány. Ha a használat csak a jelenlegi szinten marad, - de a Várban esetleg nő - úgy már előre mérlegelhető, hogy vajon hány év múlva kell kézbeadnunk a muzeális példányt, mint egyetlen teljes és jó állapotban lévő? Tizenöt, husz év múlva? Vagy még előbb? Miután az idő múlásával a kereslet is arányosan csökken, remélhető, hogy a muzeális példány túléli a mai könyvtárosokat és mai olvasókat. 1952-től visszafelé azonban a probléma nagyjából nyitott.

A d a l é k o k
KÖNYVTÁRUNK NEVÉRŐL
szóló vitához

Sok szó esett az utóbbi Híradó-számokban könyvtárunk nevéről. Egy pillantást talán nem árt vetnünk a könyvtár eddig használatos idegennyelvű elnevezéseire sem. A könyvtár német neve a régebbi fajta külföldi levélpapíron (az újabbon német felirat már nincsen), és ennek alapján az egyéb hivatalos használatban: NATIONALBIBLIOTHEK SZÉCHÉNYI. A tulajdonnévnek ilyen hátravetett jelzős kapcsolata a német nyelvtől idegen. Álljon itt néhány példa: Humboldt Universität (Berlin), Karl-Marx-Stadt, Lutherstrasse (Eisenach), Kurt-Tucholsky-Strasse (Rostock), Herzog August Bibliothek (Wolfenbüttel), Fontane-Preis, Herder-Stiftung stb. - A helyes tehát: SZÉCHÉNYI NATIONALBIBLIOTHEK lenne (kötőjellel, vagy anélkül). - Még egy jellemző eset: Theodor Frings, a lipcsei egyetem világhírű germanista professzora a "Nationalbibliothek Széchényi, Handschriftensammlung" feladással ellátott levélre nyelvérzékének és nyelvészeti ismereteinek megfelelően így válaszolt: "Nationalbibliothek, Széchényi-Handschriftensammlung." - Talán az angol és francia elnevezést is érdemes lenne pontosabban szemügyrevenni. - (V.A.)

FIGYELŐ SZEMMEL

Az UJ KÖNYVEK első háromnegyed esztendeje

Az Uj Könyvek ez évi 12. számának nyomdába kerülése után időszerű a számvetés az eddigi tapasztalatokról. Annál is inkább, mert a kiadványt előfizető könyvtárak száma elérte a 3500-at. Gyakorlatilag az ország minden önállóan szerkesztendő közművelődési könyvtára megrendelte az Uj Könyveket. Számos tudományos és szakkönyvtár is fontosnak tartotta előfizetését. Az eltelt fél esztendő során a szerkesztőség több ízben rendezett találkát a könyvtárosok kisebb-nagyobb kollektíváival a kiadvány problematikájának megbeszélésére, több könyvtáros le-
vélben közölte véleményét és javaslatait a kiadvánnyal kapcsolatban.

Mindezek és az ÁKV Könyvtárellátó tapasztalatai alapján kimondhatjuk: sikerült megközelíteni a célt, amelyet - a közművelődési könyvtárak állománygyarapítási tanácsadójaként - az Uj Könyvek elé állítottunk. A kiadványban ez év első felében 1070 könyv ismertetésére került sor. Minden kereskedelmi forgalomba kerülő könyv szerepelt benne, s a beszerzésükre adott módszertani tanácsok, - amint ez a könyvtárosokkal való tanácskozásokon kiderült - segítséget nyújtottak az egyes könyvtárak gyarapítási munkájához. A hatás többek között abban is megmutatkozott, hogy bizonyos irodalomcsoportok, melyek a közművelődési könyvtárak gyarapító-munkájában eddig háttérbe szorultak, az érdeklődés homlokterébe kerültek. Így pl. a vérses köteteket az elmúlt esztendőig átlagosan 6-800 példányban vásárolták, tehát gyakorlatilag csak a nagy könyvtárak szerezték be. Most ezek megvásárolt példányszáma gyakran megközelítette a 2000-et. Ez azt jelenti, hogy a falusi könyvtárak egy része, és nem is kis része, már szükségesnek tartja a mai magyar lira ismeretét, ajánlását.

Kevesebb siker koronázta a szerkesztőség törekvéseit a kiadvány olvasószolgálatot és irodalompropagandát segítő céljainak elérésében. Az előállítás módja (rotációs nyomás), s ennek következtében tördelése nem teszi lehetővé közvetlen felhasználását az olvasók közötti munkában. Egyelőre nem tudtuk elérni, hogy legalább a fontosabb művekről szóló ismertetések különlenyomatban is elkészüljenek, amiket azután különböző formákban (albumkatalógus, könyvberagasztás stb.) az olvasószolgálati munkában közvetlenül felhasználhatnak.

A könyvtárosokkal folytatott tanácskozások egyik eredménye, hogy az Uj Könyvek egy idő után a tájékoztató munka segédeszközévé válik. Az Uj Könyvekben szereplő művek tételszáma, - amely első két számjegyében az ismertetés megjelenésé-

nek évét is rögzíti - egyben a nyomtatott katalógus cédulák sorszáma. Ez biztosítja az ismertetésnek a katalógusból bármikor történő visszakeresését. Az év végén kiadásra kerülő összesített betű- és szakrendi mutató és kötéstábla meg fogja könnyíteni egy-egy évfolyam anyagának kezelését és a tájékoztató munkában való felhasználását.

Kifogások is hangzottak el a kiadvánnyal szemben. Elsősorban azért, mert a könyvismertetések megjelenése elmarad a könyvek megjelenési időpontja mögött. Ennek oka egyrészt a hosszú nyomdai átfutási idő, ami minimum 21 napot jelent a kézirat elkészültétől. Csak akkor lenne megoldható az ismertetések egyidejűsége, vagy korábbi megjelenése, ha anyaguk teljes egészében kefelevonatokból készülne. Ezt azonban egyelőre csak kis részben sikerült megvalósítani. Az ismertetéseknek 30-40 százaléka keféből, a többi a már megjelent könyvből készül. Az egyik legfőbb feladat most: elérni, hogy a kiadók minden megjelenő könyv keféjét időben megküldjék a szerkesztőségnek. Ez majdnem olyan nehéz feladat, mint amilyen a kiadvány anyagi feltételeinek megteremtése volt.

Mindent összevetve az Uj Könyvek első háromnegyed éve bizonyítja - s a könyvtáros közönség véleménye is ezt fejezi ki -, hogy időszerű volt a kiadvány megindítása, mert komoly segítséget nyújt máris az állománygyarapításhoz, egyre jelentősebb tényezőjévé válik a közművelődési könyvtárak tájékoztató munkájának, s a későbbiek során valóban eszközzé válik az olvasószolgálati irodalompropagandának is.

VÁNDORGYÜLÉS - ÁRVIZ - HAVASOK ...

Eleinte még az is kétséges volt, hogy a nyugatmagyarországi árviz miatt meg tarthatják-e Szombathelyen a tervezett időpontban, május elején, a Magyar Irodalomtörténeti Társaság és a TIT együttes vándorgyűlését. Május 7-re azonban visszahúzódott az ár, a vasutvonalakat rendbehozták, elindulhattunk. [Könyvtárunk részéről Bélley Pál és Radnai Márta vettek részt. Szerk.] A napsütésben fürdő szelíd dunántúli táj fiatal erdőit, csemeteketerteit alaposan megfürösztötte a felduzzadt folyócskák, patakok vize. Nem egy helyen kidöntött fák, beázott lakóházak, derékig vízben álló fák bizonyították a vonatból kifelé tekintető pesti utasoknak az ujsághírek szomorú valóságát.

Szombathelyen, a kétezer éves ősi városban, már semmi sem mutatta az árviz pusztítását. Napfényes idő, ápolt parkok, szép régi házak, forgalmas üzletek, kényelmes szálloda fogadott. Az Ady Endre Művelődési Otthon hatalmas dísztermében tartotta meg a M.I.T. Dante születésének hétszázadik évfordulója alkalmából rendezett emlékülését. Kardos Tibor, az emlékülés előadója plasztikusan formálta meg a nagy humanista költő prózáját, azét a bátor poétáét, aki tullépve családi kötöttségeken, előítéleteken, merészen vallja, hogy a tudás, a társadalmi igazságosság, az emberi együttérzés képessége teszi nemessé az embert, s hogy ennek az újfajta nemességnek mindenki tagja lehet.

A vándorgyűlés további előadásait a TIT-klub intimebb, de lényegesen rosszabb akusztikájú helyiségeiben tartották meg. Almás Miklós "A tragikum modern értelmezése" c. előadásában az antik tragédiák és a modern nyugati drámák tragikumának jellemzőit elemeste és vetette össze, s megkísérelt képet adni a tragikum kategóriájáról a mai szocialista drámában.

Illés László előadásában Nagy Lajosra, a XIX. századi magyar próza egyik klasszikus írójára emlékezett. Kiemelte, hogy nemcsak irásművészete, szigorú nemes ötvözetű realizmusa állta ki az idők próbáját, hanem embersége is. A kiszolgáltatottak, kizsákmányoltak, az elnyomott kisemberek szövetségese volt. Keserűséggel töltötte el az elnyomottakat még mélyebbre taszító szolgasszellem, de sohasem szűnt meg hinni és küzdeni.

A magvas, gondolatébresztő előadásokat vita követte, azonban maguk a hosszúsólók s a nagyközönség is hiányolta, hogy nem kapták meg előre az előadások szövegét vagy legalább is vázlatát. Így minden előkészület nélkül nehezen tudtak résztvenni a vitában, mert sokszor egész mondatok elsikkadtak a rossz akusztikájú teremben. Ajánlatos volna a jövőben ezen változtatni.

Az előadások után maradt még idő arra, hogy megnézzük Savaria antik emlékeit, az Iseumot, a Savaria muzeum gazdag ókori gyűjteményét és sétáljunk a Romkertben megmaradt Borostyánkő-ut bazaltkövein. Benéztünk a megyei könyvtárba is, megcsodáltuk a kedvesen berendezett olvasótermet, a ragyogó tiszta raktárat és nem utolsósorban a katalógusokat - betűrendes, szak- és tárgyszókatalógust - amely mintaszerű rendben, színes műanyagborítású választólapokkal könnyíti meg az érdeklődő olvasóközönség tájékozódását.

A rendezőbizottság figyelmessége még egy felejthetetlen élményt nyújtott a vándorgyűlés résztvevőinek. A kőszegi autóbuzskirándulás mindannyiunknak kedves emléke marad. Nemcsak maga az ékszerdobozhoz hasonló bájos városka, pasztellszíni barokk házaival, a történelmi atmoszférájú Jurisics-vár renaissance udvara tesz mély benyomást a látogatóra, hanem Kőszeg környékének természeti szépsége is. Amikor az eső utáni tündöklően tiszta időben felkapaszkodott velünk az autóbussz a hegyekbe, s megpillantottuk a völgyben Kőszeg és Klostermarienburg játékházacskáit és a láthatáron felvillantak a Rax és a Schneeberg havas csucsa, jól tudtuk, hogy ez a látványt még egy jólsikerült fénykép sem adhatja vissza, csak a szívünkben fogjuk megőrizni. Éppen ilyen szép élmény volt a kis kirándulás a Hétforráshoz, egy csöpp szippantás az Alpesek levegőjéből, kóstoló az erdő csodálatos csendjéből. Köszönjük ezt az élményt a Társaságnak, s annak a lelkes kőszegi pedagógusnak, aki oly kedvesen és fáradhatatlanul kalauzolt, magyarázott.

Könyvtárunk először vett részt az Irodalomtörténeti Társaság vándorgyűlésén. Minthogy könyvtárunk irodalomtörténeti szakkönyvtári funkciói a jövőben kiteljesednek, rendkívül fontosnak tartanók, ha az ilyen alkalmakat, amikor a könyvtár közvetlenebb és szorosabb kapcsolatot teremthet az irodalomtörténészek és irodalomtanárok legjobbjaival, a jövőben is kihasználánk, s az irodalomtörté-

nészek vándorgyűlésein máskor is képviseltetné magát az OSzK. -(R.M.)

LENGYELORSZÁGBAN JÁRTUNK

Tavaszból-télbe, télből-őszbe, majd újra tavaszba vezetett az idei szakszervezeti kirándulás ötnapos útja, megjárva mélységeket - 135 méterre a föld alatt - és magasságokat - 1600 métert a tengerszín felett - s így még a változatosságot leginkább kedvelőknek sem lehetett semmi okuk a panaszra.

Május 19-én indult a 43 tagú csoport szakszervezeti titkárunk és Pusztai Jánosné kartársnőnk, ugyanis mint szervező-idegenvezető-tolmács-perpetuum-mobile vezetésével a kényelmes Ikarusz-buszon, kevésbé kényelmes utakon. Rövid zólyomi és besztecercebányai pihenő után utunk az Alacsony Tátrán, majd a Magas Tátrán keresztül vezetett, minden percben új és feledhetetlen panorámát kínálva a szemnek. A hóval már itt is találkoztunk, de ami másnap reggel, a zakopanei turisztaszállítás után várt ránk, az legmerészebb álmainkat is felülmulata. Hófuvásban, didergő tagokkal szálltunk be a fehérülő tájon az autóbuszba s végül már örültünk, hogy Krakóban "csak" az eső esett s a hőmérő is egy-két fokkal többet mutatott. Végül a forró lengyel tea - párosulva az utánozhatatlan lengyel kedvességgel - nemcsak a testünket, de a szívünket is felmelegítette.

KRAKKÓRÓL nehéz lelkesültség nélkül írni, hiszen a félmillió város belvárosa ma is nagyjából úgy áll, ahogy a tatárjárás utáni évszázadokban ujjaépült s utcáin, terein a középkor áhitata, a reneszánsz életöröme és művészetszerete szinte tapinthatóan érzékelhető. A járókelőt mindemivé ez az elevenen ható mult s a viszontagságos lengyel történelem emlékei kísérik, akár az ősi Rynek (piactér) köveit rója, akár megindultan áll a Collegium Maius udvarán, az 1364-ben alapított egyetem legrégebbi, 1497-ben ujjaépített otthonában. (Ma teljes egészében muzeum.) A középeurópai humanizmus e fontos központjában tanult valamikor több mint háromezer magyar diák s eszünkbe jutnak a legrégebbi magyar nyelvű nyomtatott szövegek, a "Rudimenta.." és a "Puerilium colloquiorum ..." impresszum-adatai: Krakó, 1527 és 1531. Itt tanult Kopernikus is, akinek vörösmárvány síremlékével a Szent Anna templomban találkoztunk.

És elérkeztünk a Visztula partján emelkedő Wawel-be, amely több mint történelmi emlék, több mint művészeti érték: a lengyel ember szemében szimbólum, maga Lengyelország. A lengyel iskolásgyermek számára kötelező egyszer Krakóba elmenni és a Wawelt meglátogatni, ezért láttunk annyi kiránduló diákcsoportot szinte az egész városban. A királyi palota lenyűgöző szépségű, árkádos reneszánsz udvara (a legnagyobb egész Európában, hajdani lovagi tornák színtere) s a belső termek csodálatos gobelin-gyűjteménye, mely csak néhány éve tért vissza Kanadából, ahová a második világháború előestéjén menekítették, mindnyájunkat magával ragadott. Láthattuk a több mint hatszáznegyven éves koronázási palástot s a koronázási pallost, mely egykor Báthory vállát is érintette, amikor 1576 május elsején királlyá koronázták. Megállhattunk a székesegyházban Báthory sírhelye előtt

s láthattuk, hogy mindig friss virág van Nagy Lajos királyunk lányának, Hedvig lengyel királynénak, a Jagelló-család anyjának siremlékén.

Egyik legszebb krakkói élményünk a főtéren álló gótikus Mária-templom volt. Láttuk nappal, büszkén a város fölé magasodva és láttuk éjjel, sejtelmesen megvilágítva. Világhírű gótikus faragott szárnyasoltárát a háboru alatt a németek hadiszákmányként Nürnbergbe vitték, onnan került vissza eredeti helyére.

Megtekintettük a Ozartoryski-gyűjteményt, egy gazdag lengyel főúr volt magángyűjteményét, melynek leghíresebb darabja Leonardo da Vinci képe, a "Hölgy hermelinnel". Bejártuk a várost körülvevő régi városfalak környékét, átmentünk a Florianska-n, a középkori városkapun s megcsodáltuk a Barbakan-t, a játékvárhoz hasonló tornyos erődítményt. Sétáltunk a kanonokok utcájának régi házai és a Sukiennic, a reneszánsz kereskedőház ma is élénk és tarka bazársorai között.

De ne feledkezzünk el egy szép könyvtári élményről sem: a Jagelló-könyvtár új, modern épülete és berendezése mindnyájunkra mély hatást gyakorolt. A régi lengyel irodalom vonatkozásában nemzeti könyvtári funkciót betöltő egyetemi könyvtár belső berendezésében is szerencsésen vegyíti a hagyományos és modern formalelemeket.

Nem lenne teljes krakkói képünk, ha nem emlékeznénk meg lengyel barátainkról, elsősorban a bennünket kalauzoló W.Felczak történész professzorról, aki fáradhatatlan buzgalommal kísérte csoportunkat és felelt minden kérdésünkre, legnagyobb örömeinkre - magyarul. De bármerre is jártunk, mindenütt éreztük azt a mély rokonszenvet, ami a két népet összefűzi, ami a "magyar" szó hallatára egy csapásra mosolygóssá varázsolja a lengyel arcokat s ami olyan széppé és emlékezetessé tette utunkat.

Egyik délután a közeli Wieliczka-i sóbányába látogattunk el. "Pokolra szállásunkat" némi izgalom kísérte, hiszen sokan közülünk még sohasem jártak ilyen mélyen a föld gyomrában. A látvány is meglepő volt, hiszen nem a nehéz bányászélettel ismerkedtünk, hanem egy csodálatos só-muzeumba jutottunk, ahol sóból volt kifaragva minden: a bányatörpék éppugy, mint a só-kápolnák só-szentjei. S végül a hatalmas méretű só-templom, ahol a "márványkorláttól" kezdve az oltáron, a szobrokon, csilláron, domborműveken keresztül a falakig és padozatig minden osupa sóból volt... (Titokban többen is hódoltak az empiria szenvedélyének s e sorok írója is határozottan állithatja, hogy minden nagyon sós volt.)

Negyedik napunkat ZAKOPANÉBAN töltöttük. Kényelmes turisták módjára siklóval jutottunk fel a hegytetőre s onnan "lőttük be" - no persze csak fényképezőgéppel - a kinálkozó terepet: a havas tátrai osucokat s az alattunk fekvő üdülőhelyet. De a királyi szákmány csak később került lencsevégre: társaságunk illusztris tagjai lengyel népviseletbe öltözve, két komondor huzta szekéren ülve, hátuk mögött egy "igazi" medvével ... A lelkes közadakozásból összegyűlt "rendezvény" tomboló sikert aratott: magyar könyvtárosokat még soha nem fotóztak

ilyen sokan és ilyen ügybuzgalommal! (Az elkészült fényképek terjesztése könyvtáron belül máris megindult s a szemfüles fotoriportereknél korlátozott példányszámban még kaphatók.)

A hazafelé-ut ismét egy rendkívüli élménnyel gazdagodott: láthattuk a Morskie Oko-t, az 1400 m. magasságban fekvő tengerszemet, a lengyel Tatra valódi gyöngyszemét. A tó partján még egy utolsó bemelegítő hógolyozást végeztünk s elkattantak az utolsó fényképfelvételek is. Tátralomnicon, Poprádon, Besztercebányán és Losoncon keresztül értünk el végre Balassagyarmatig, a régvárt első magyar dupláig... - SOMKUTI GABRIELLA

KÖNYVTÁRI SZERVEZETEINK HÍREIBŐL

MUNKÁNKRÓL * MEGBESZÉLÉSEINERŐL * RENDEZVÉNYEINKRŐL

MÁJUS 19-23. * LENGYELORSZÁGI TANULMÁNYI KIRÁNDULÁS

Könyvtárunk 31 dolgozójának és 10 hozzátartozójának részvételével rendeztük meg ez évi tanulmányi kirándulásunkat autobusszal Krakkóba és Zakopane-ba. Ismertetését "Figyelő szemmel" c. rovatunkban közöljük.

MÁJUS 27. * ELŐADÁS

"Ismerkedés a kibernetikával" c. előadássorozatunk záróelőadását "A számítógép mint fordító" címmel Varga Dénes tartotta.

JUNIUS 2-3. * HELYSZINI MEGBESZÉLÉS

A Gazdasági Hivatal részéről Bolgár Pálné gazdasági vezetőhelyettes, az SzB részéről Gordon Miklósné és Hoffer Rezsóné Keszthelyen és Zircen tárgyalták meg az ottani műemlékkönyvtáraink vezetőivel a nyári üdültetés kérdéseit. Előkészítő munkájuk eredményeként a nyári önköltséges üdültetésünkről szóló tájékoztatót külön cím alatt közöljük.

JUNIUS 4. * SZERKESZTŐ BIZOTTSÁGI ÜLÉS

Lapunk szerkesztő bizottsága a juniusi szám beérkezett kéziratait beszélte meg és a julius-augusztusi laptervet hagyta jóvá. Határozatának megfelelően lapunk e száma 5-6., a julius-augusztus összevont szám pedig 7-8. jelszámmal augusztus második felében jelenik meg.

JUNIUS 10. * TÁRSADALOMBIZTOSÍTÁSI TANÁCS

Az ülésen üdülési és segélyügyeket tárgyaltak. Munkaadói segélyre javasolták betegség címén Szabó Kálmánné (300 Ft), Székér Kálmánné (300 Ft), V.Busa Margit (300 Ft); házasságkötés alkalmából Miklósy János (200 Ft), Nagy Lászlóné (200 Ft), Varró Judit (200 Ft); szülés alkalmából Kovácsné Schilling Erzsébet (300 Ft), tanulmányi címen Somogyi Anna (100 Ft) dolgozókat. Szakszervezeti rendkívüli segélyben részesítették betegség címén Belencsik Lajos (300 Ft), Deli Györgyné (300 Ft) és Hajmási Sándorné (300 Ft) szakszervezeti tagokat.

A Tanács üdülési határozatait "Üdülések" címszó alatt lapunk 148. oldalán ismertetjük.

LÁTOGATÁS AZ ÚJ MUNKABRIGÁDOKNÁL

"Április 4"-e tiszteletére alakult meg könyvtárunkban két újabb, a szocialista címért küzdő munkakollektiva: egyiket a könyvkötészet, másikat a sokszorosító dolgozói hívták életre. A két brigád még csak rövid ideje kezdte meg kollektív életét, ezért volt érdekes, - tegyük mindjárt hozzá, tanulságos is - szemrevénni a kezdeti eredményeket és a terveket, további elgondolásaikat is.

Beszélggettünk az üzem vezetőjével, a brigádvezetőkkel, csoportvezetőkkel, a két lelkes naplóvezetővel és alig győztük jegyezni, ahogy egymás szavát váltva sorolták a termelés, a minőség javítása érdekében tett lépéseket, egymás segítségének változatos, szép példáit.

Szocialista kollektívákról volt szó, érthetően mindenekelőtt a termelési eredményekről beszélgettünk. Nem kíváncsiak e rövid cikkbe a termelés számszerű eredményei, de az igen, hogy a betegségek miatt, az előző hónapok 2100 kiesett munkaórája ellenére a félévi tervet eddig ütemesen teljesítették. A sokszorosítóban mindenki személyes ügyének tekintti a határidők pontos betartását (ha a kézirat egy napnál többet nem késik!), a gépállások minimálisra csökkentését, s emellett időt szorítottak pl. arra, hogy a KMK gyorstájékoztatója most első ízben perforálva készüljön el, ne kelljen ollóval szétvagdosni felhasználáskor.

Komolyan foglalkoznak a brigádokban a szakmai képzés, továbbképzés biztosításával, s ezzel a további termelési eredményeket készítik elő. A kötészet 6 ipari tanulót foglalkoztat, ezek egyike most az országos szakmai versenyben dicsérettel a negyedik helyen végzett; ez kétségtelenül a jó szakmai felkészítés eredménye is. Nagy gondot fordítanak a harmadéves ipari tanulók vizsga-előkészületeire.

A sokszorosítóban megkezdtek annak a vállalásnak a teljesítését is, mely szerint mindenki megtanulja minden gép kezelését, hogy az esetleges helyettesítések zökkenőmentesen elláthatók.

A munkacsoportok egységesebbé váltak, összehangoltabban dolgoznak, amióta kollektívákba kovácsolódnak. Ez nem szorítkozik csak a termelésre, az üzemi életre. Egymás segítségének követendő példáit láthatjuk abban, ahogy a betegekkel törődnek, gyerekek felügyeletét vállalják az esti órákban az elfoglalt anya helyett, s még azt is, hogy az egyik dolgozó Dunakeszin épülő családi házában munkáiban segítenek.

A kezdet biztató! Indulásukat szép kezdeti eredmények, dicséretes kezdeményezések, lendület és lelkesedés jellemzi. Minden ok megvan bizni abban, hogy a folytatás is ilyen lesz. - AMBRUS JÁNOSNÉ

A
KESZTHELYI ÉS ZIRCI
nyári üdülési lehetőségekről

Az elmúlt évekhez hasonlóan, de Keszthelyen kulturáltságában magasabb szinten, Zircen a vendégszobák használatát ismételten lehetővé téve, szerveztük meg dolgozóink és hozzátartozóik nyári önköltséges üdültetését a szakszervezeti kedvezményes üdültetéssel párhuzamosan.

KESZTHELYEN

A szobákat a Gazdasági Hivatal új butorral és ágyneművel látta el, az egyéb felszerelés a tavalyival azonos. Szeptember 6-ig a strandbérletet az elmúlt évivel azonos formában biztosítottuk, a turnusok időtartamát 14-14 napra emeltük.

A vendégszobák használata önköltséges. Takarításért szobánként napi 8,60 Ft, ágynemű mosásért ágyanként 15 Ft, ágynemű és felszerelés használatért személyenként 15 Ft, strandbérletért 2 heti időtartamra személyenként 20 Ft térítendő.

A szobákat az alábbi időkben lehet igénybe venni: jun.28-tól jul.12-ig, jul.12-től jul.26-ig, jul.26-tól aug.9-ig, aug.9-től aug.23-ig, aug.23-tól szept. 6-ig, szept.6-tól szept.20-ig.

Az igények kielégítésénél (a szept.6-20-i turnus kivételével) általában az iskoláskorú gyermekek családokat, júliusban pedig az állományrevízióban résztvevőket részesítjük előnyben.

ZIRCEN

A Reguly Antal műemlékkönyvtárunk un. "vöröstorony" emeleti részében levő vendégszobák jul.12-től vehetők igénybe. Berendezettségük és felszerelésük Keszthely elmúlt évi szintjével azonos. A szobák használata itt is önköltséges és megegyezik a Keszthelynél feltüntetett térítési árakkal.

Elsősorban azok részére ajánljuk, akik pihenésüknél a hegyvidéket és a természetjárást helyezik előtérbe. A vendégszobák negyedik emeleti elhelyezéséből következően kisebb gyermekekkel üdülők részére nem tartjuk igénybevételeit ajánlatosnak.

A szobák jul.12-től a Keszthelynél megjelölt időbeosztással azonosan igényelhetők.

Jelentkezéseket a bizalmiak útján a Szakszervezeti Bizottságtól (Kerekes Lőrincné, Igazgatási Osztály) igényelhető úrlapon f.évi június 18-ig kell beadni. Az elfogadott jelentkezésekről jun.23-ig névreszólóan írásbeli értesítést küldünk.

AMI AZ ELŐZŐ SZÁMOKBÓL KIMARADT

Lapunk utóbbi számaiból esetenként helyhiány, esetenként a szükséges adatok későbbi beérkezéséből következően több olyan híradás maradt ki, melyeket regisztrálандónak tartunk. Ezeket időrendüktől függetlenül csoportosítva adjuk.

A Magyar Vöröskereszt VIII.kerületi szervezetének felhívására május 7. a könyvtárunkból a következő dolgozóink vettek részt önkéntes véradásban: dr.Bor-sos Józsefné, dr.Farkas László, Herendi Károlyné, Horváth Tiborné, Körtés Julia, Krausz Jánosné, Nagy Emese, Nagy Lajosné, Pozsony Endréné és Vermes Mária. Köz-szel ugyanennyien voltak azok, akiknél a készségük elfogadással nem találkozhatott.

A szabadságukért és függetlenségükért küzdő népek anyagi megsegítésére szervezett szolidaritási akció keretében könyvtárunk dolgozója előbb 1350, majd azt kiegészítőleg 506, összesen 1856 Ft értékben vásároltak bályegyet.

Április végén központilag ellenőrizték könyvtárunk társadalombiztosítási kifizetőhelyét. Az arról készült jegyzőkönyvből idézzük: "A kifizetőhely változatlanul a legjobbak közé tartozik. Munkájuk pontos, lelkiismeretes. A kifizető-

hely, a társosztályok, valamint a szakszervezeti szervek kapcsolata jó. A Társadalombiztosítási Tanáccsal rendszeresen együttműködnek." Gratulálunk és köszönjük jó munkájukat.

A VIII.ker.Tanács VB egészségügyi osztálya március második felében ellenőrizte étkezdénk tálaló konyhájának működését. Az ellenőrzésről készült jegyzőkönyvből idézzük: "Az általános tisztaság a vizsgálat időpontjában elfogadható volt, de ... a jelenlegi fehér-edény készlet, valamint a helyiség hiánya nem teszi lehetővé a mosogatásnak időben történő leválasztását a tálalástól" Ennek biztosítását kötelezően írta elő könyvtárunk részére és megtörténtéig a konyha működését csak ideiglenesen (az év végéig) engedélyezte. Reméljük, hogy a Gazdasági Hivatal nemkülönben a KMK (melynek a szükséges hely átengedésével kell lehetővé tennie a megoldást) vezetése együttes munkájával biztosítani tudják majd a szükséges átalakítás elvégzését.

... ÉS AMIRE MÁR MOST FELHÍVJUK A FIGYELMET:

As állítólagosan jól sikerült lengyelországi kirándulás és az újabb alkalmat javaslok buszítására szeptember utolsó és október első napjaiban (mert előbb az állományrevíziót kell befejezni) 5-6 NAPOS KIRÁNDULÁST tervezünk JUGOSZLÁVIÁBA - Zagreb, Rijeka-Fiume, Opatija-Abbazia [esetleg Trieste is] Plitvice [plitvicei tavak], Karlovac utvonallal. Akiknek kedvük és lehetőségük is van, szabadságuk felhasználásánál gondoljanak erre. Az utazás előkészítése már folyamatban van.

A KESZ-ÉLET HIREI

Könyvtárunk ifjúsági szervezete most csendes napjait éli. A könyvtárosképző tanfolyam vizsgái valamint a közelgő egyetemi felvételik fokozott megterhelést rónak tagságunk nagy részére. Az elmúlt időszak mutatta, hogy eddigi munkánk folyamán sikerült kialakítanunk egy olyan törzsgárdát, mely a vezetőség irányításával nagyobb feladatok megoldására is képes.

A közelmúltban társadalmi munkaakciónk részeként 17 fő résztvételével a Belciannisz utcában 22 köbméter anyag szállítását és máglyázását végeztük el. Ez a munka is hozzájárult ahhoz, hogy tanulmányi kirándulást rendezhetünk a Német Demokratikus Köztársaságba.

A Vörös Csillag filmszínházban "Ki volt dr.Sorge?" c. filmet néztük meg. A pár hónapja alakult filmklubunk pedig befejezte első kisjátékfilmjének forgatását.

Junius 20-án tíz napos németországi utra indul szervezetünk 15 fiatalja a lipcsei Deutsche Bücherei ifjúsági szervezetének meghívására. A részben tanulmányi, részben kirándulás jellegű ut során Drezdát, Lipcsét és Weimar-t fogjuk meglátogatni, hosszabb időt fogunk tölteni a Deutsche Bücherei-ban. A csoport egy részének, a jutalmazottaknak költségét szervezetünk fizeti a közös társadalmi munka bevételéből. E csereakció keretében augusztus folyamán ugyancsak 15 német fiatal érkezik Magyarországra, akiket mi látunk vendégül. - KALÓCZY LAJOS

ÜDÜLÉSEK - Az alábbiakban lapunk megjelenéséig kiadott beutalásokat ismer-
tetjük: Kedvezményes üdültetés - BALATONALMÁDI: Horák Mária és Sándor Erzsébet máj.26-tól jun.8-ig; HEVIZ: Juhász Jánosné apr. 29-től máj.12-ig; LILLAFÜRED: Kovács Béláné máj.20-tól 26-ig, Matejka Jánosné máj.13-tól 19-ig; MÁTRAFÜRED: Mussinger Gábor és felesége jun.9-től 22-ig; MISKOLCTAPOLCA: Végh Ilona máj.20-tól jun.2-ig; ÓSZÖD: Futala Tiborné gyermekével és Vékony Margit máj.25-től jun.7-ig; PÉCS-MECSEK: Szász Andrásné máj. 27-től jun. 9-ig; PILISSZENTKERESZT: Kostyál István és felesége jun.2-től 15-ig, Pipics Zoltán és felesége jun.2-től 25-ig - Kedvezményes családi üdültetés - Mártván Gyuláné férjével és 3 gyermekével, Varsányi Endréné gyermekével jun.2-től 15-ig.

LAPUNK KÖVETKEZŐ SZÁMA - a nyári idényre tekintettel - augusztus második felében jelenik meg.

